

II.

Elenchus editionum Passionis XVIII Cartusianorum.

Quinques hactenus in publicum emissa est XVIII Martyrum nostrorum Historia :

Moguntiae. 1° Moguntiae, Prioris et Procuratoris cartusiae juxta urbem sitae cura et studio, anno 1550, in-4°.

Monachii. 2° Monachii, in *Illustria Ecclesiae Catholicae Trophæa* Erasmi Vendii, an. 1573, in-12.

Burgis. 3° Burgis in Hispania, apud Juntam, 1583, 85 p. in-18. Est hæc editio nitida.

Tres prædictæ editiones, si mendas aliquot exceperis, quum ab Hispano tum a Germano editore ablatas, textum unum eundemque exhibent, nec solum *Passione Cartusianorum* sed etiam ceteris D. Chauncy opusculis constant.

Mediolani. 4° Sequenti sæculo, omissis opusculis, Mediolani prodiit editio¹ nitidissima (an. 1606, 181 p. in-12), primæ similis sed cum titulo plane novo : *Vitæ ac Martyrii Cartusianorum aliquot qui, Londinii, pro unitate Ecclesiae adversus hæreticos strenue depugnantes, varie trucidati sunt, pia narratio.*

¹ Ex hac editione paginas non paucas mutuatus est D. B. Tromby, (*Storia dell'Ordine Cartus.* t. X; v. gr.: p. 88 et seq., 102 et seq., 126 et seq.)

5° Denique Arnoldus Havensius¹, Gandavensis cartusiæ Prior, culti sermonis intelligens existimator et Doctor, rudem et agrestem D. Mauritii stylum limare ac perpolire destinavit²; nec fuit illi satis, nam quidquid de ipso Mauritio Chauncy in ejus libello reperit, velut abs re alienum et inutile sustulit. Parum quidem prudenter: cum et inculta ad simplicitatem auctoris demonstrandam, et quæ pro se vel contra se dicit, ad fidem conciliandam Historiæ valeant. Quidquid id est, hinc quintam habemus editionem quæ et Coloniae, et Wirceburgi, et Gandavi merito nuncupari potest. Coloniae quidem, quia in hac civitate (mense Martio) liber impressus est³; Wirceburgi vero, quia hujus urbis nomen præ se fert, ex pacto, ut videtur, habito inter Havensium et Simonem Weisserum, Wirceburgensem Monachum⁴; Gandavi demum, quia ibi, mense Maio ejusdem anni, idem omnino liber, titulo tantum ac præfatione mutatis, prodiit. Numerus enim paginarum, typi, charta, mendæ ipsæ, congruunt.

Editio quinta
(textum haud integrum exhibens).

Wirceburgensis libelli, elegantibus iconibus ornati, titulus est:

Wirceburg.

| *Innocentia* | et *Constantia* *victrix* | sive | *Commentariolus* |
| de *vitæ* *ratione* et *Martyrio* *XVIII* *Cartusianorum*, |

¹ De quo vide Petreium, v° *Arnoldus*; et *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, tom. 16, 1879, pag. 211 in fine et 217 in fine.

² Epistola nuncupatoria editionis Gandavensis, pag. 1 in fine et 2.

³ Petreius, p. 245 in fine; — Aubertus Miræus, *Origines Cartusianorum Monasteriorum*, in-12, Coloniae, 1609, p. 37; — Brunet, *Manuel du Libraire*, v° *Havensius*. — Adjunctus est hic liber, sine propria præfatione, *Historicæ relationi XII Martyrum Cartusianorum qui Ruræmundæ, anno 1572, agonem suum feliciter compleverunt*, auctore Arnolde Havensio, Coloniae, 1608, in-12.

⁴ Petreius, p. 17 et v° *Simon*; — Havensius, in Epistola nuncupatoria editionis Gandavensis, circa finem.

qui in Angliæ regno, sub Henrico octavo, ob Ecclesiæ | defensionem et nefarii schismatis detestationem, | crudeliter trucidati sunt. | Edita | primum a R. P. F. Mauritio Chancæo, Anglo, | ejusdem Ordinis, pari fide ac pietate; | nunc recensita, distincta et mendis purgata, | in Cartusia Horti Angelorum, Wirceburgi, | in Orientali Franconia, | anno M. D. C. VIII.

Gandav.

Havensius autem editioni Gandavensi secundam tantum partem illius tituli affixit, scilicet :

| Commentariolus | de vitæ ratione et Martyrio XVIII Cartusianorum.... etc. (ut supra.)

Colon.

Demum editioni Coloniae nullus primarius titulus est, sed tantummodo secundarius, cum duobus præcedentibus communis :

Historia | Martyrii | octodecim Cartusianorum Anglorum, | sub rege Angliæ Henrico VIII, | anno Domini 1535 1537 et 1541, | crudeliter interfectorum; | Edita | primum a reverendo P. F. Mauricio Chancæo Anglo, | ejusdem Ordinis professo, | nunc meliori stylo recensita | atque in lucem prolata.

Epitomata.

In Analectis Bollandianis, (tom. VI, an. 1887, fasc. 1, p. 36-51,) compendium ultimorum capitum *Passionis XVIII Cartusianorum* datum est, ex Cod. Ms. bibliothecæ regiæ Hagensis. Scriptura Codicis non est XVII sæculo antiquior; compendii autem magna pars ex editione anni 1608 sumpta videtur, (confer, ex. gr., §§ 14-17 Codicis cum pag. 91-102 editionis Havensii.)

Epitome aliud, partim e Mauritii Chauncy libello desumptum, invenitur in 3^a Appendice ad Historicam Relationem XII Martyrum Cartusianorum Ruræmundæ, auctore Ar-

noldo Havensio, ed. in-4°, Coloniae, ann. 1608, pag. 67-74.

Nos autem *primam* Editionem prælo denuo mandavimus, quippe quæ fons et caput sit ceterarum. Nullam textus immutationem, saltem alicujus momenti, fecimus quin simul nota illam indicaverimus, cum non raro vel in erratis sit utilitas ad historiæ fidem, et mendæ ipsæ loquantur.

Ex hac D. Mauritii Historia hauserunt omnes quotquot de nostris Anglis Martyribus scripsere.

Præter Sanderum (*De Origine ac progressu schismatis anglicani*, p. 126 et seq. edit. rom. an. 1586), Surium *Commentarius brevis rerum in orbe gestarum...* Coloniae, 1574, in-12, p. 263 et seq.), et Molanum (apud Bollandistas, t. XIV. p. 442, 4° die Maii), omissisque recentioribus anglicis libris pari pietate ac ingenio conscriptis qui omnium manibus teruntur, operæ pretium est citare :

Variæ BB. Martyrum Historiæ.

1° *Historia de los santos Martires de la Cartuxa, que padecieron en Londres; dirigida a los religiosissimos Padres Prior y Monges del Monasterio de Cartuxa de Sevilla: hecha por el licenciado Christoval Tamariz.* (Sevilla, 1584, in-8°. — Poema.)

Hispanice.

2° *El glorioso Martirio que padecieron los santos Cartuxos por Enrico octavo en la gran Bretaña...* in opere Canonici Joseph de Valles cui titulus : *Primer instituto de la Sagrada Religion de la Cartuxa.* (Madrid, 1663; Barcelona, 1792, in-8°.)

3° *Londres et Grenoble, Henri VIII et les Chartreux, Mignard et les supplices,* auctore Pierquin de Gembloux. (Gratianopoli, 1838, in-8°, 22 p.)

Germanice. 4° *John Fisher, der Bischof von Rochester. Mit Anhang über die engl. Karthäuser*, auctore Kerker. (Tubingæ, 1860, in-8°).

Versiones : gallica. Inter cod. manuscriptos Majoris Cartusiæ gallica translatio servatur, a D. Bartholomæo Marin, vicario Monialium Cartusianarum in Prémol, anno 1758 scripta.

Anglica. Demum reperitur Brugis, in *domo Nazareth*, translatio ms., Anglo sermone, editionis Havensii anni 1608, sine nomine interpretis.

